

HAZRET-İ ADEM'İN TEVBESİNİN KABUL EDİLMESİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyicileri!

Size mübarek Mekke-i Mükerreme'den yapıyorum sohbetimi... Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 37, 38 ve 39. ayet-i kerimelerini, sohbetimin konusu yapmak istiyorum.

Önce tabii, bayramlarınızı candan tebrik ederim. Allah-u Teâlâ Hazretleri nice mübarek günlere sağlıklı, sıhhatle, afiyetle, esenlikle, huzurla, gönül huzuru ile ulaşmayı; sevdiklerinizle beraber dünyada ve ahirette aziz ve bahtiyar olmanızı nasib eylesin... Dualar ederim, en güzel dileklerimle Cenâb-ı Hak'tan hayırlar dilerim hepinize... Allah cümleden râzı olsun... Nice bayramlara erdirsin... Güzel yerlerde, güzel vesilelerle toplanmayı, buluşmayı, yüz yüze görüşmeyi nasib eylesin...

Böyle telefonla bağlantı kurduğumuz gibi, inşaallah İskenderpaşa Camimizde, yahut kardeşlerimizin yine Hocamız adına muhtelif yerlerde yaptırdıkları camiler var... Bir tanesi gözümün önünde, resimlerini demin getirdiler. *Mehmed Zâhid Kotku Camii* diye, Umrâniye Yukarı Dudullu'da –Allah râzı olsun sebep

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

olanlardan— güzel bir cami yapmışlar. Tabii orada ibadet edildikçe —Hocamız’ın adına yaptıkları için— Hocamız’a da sevap gidecek; yaptıranlar da sevap kazanacak, ibadet edenler de sevap kazanacak. Çok teşekkür ederiz.

İnşâallah böyle yerlerde, yüz yüze de sohbetler yapmayı Allah nasib eder.

a. Hz. Adem’in Rabbine Yönelmesi

Bakara Sûresi’nin 37. ayet-i kerimesi şöyle, *bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm*:

فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ

إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

(البقرة: ٣٧)

(*Fetelekkà âdemü min rabbihî kelimâtin fetâbe aleyh, innehû hüve’t-tevvâbü’r-rahîm.*) (Bakara, 2/37)

Bu ayet-i kerimede Rabbimiz buyuruyor ki:

(*Fetelekkà âdemü min rabbihî kelimâtin fetâbe aleyhi*) “Adem Rabbinden kelimeler aldı, telakkî etti; (*fetâbe aleyhi*) Allah da ona teveccüh buyurdu, tevbesini kabul buyurdu. (*Innehû hüve’t-tevvâbü’r-rahîm*) Çünkü o tevbeleri çok kabul edicidir, çok merhamet edicidir.”

Bu tabii siyak sibak, daha önceki ayet-i kerimelerin gelişi nasıl, gidişi nasıl?.. Allah-u Teâlâ Hazretleri Adem Atamız AS’ı yarattığını, sonra zevcesini yarattığını ve cennette

onlara “Nasıl isterseniz, nimetler içinde yaşayın!” dediğini ve “Şu ağaca yaklaşmayın!” buyurduğunu, bir ağaca yaklaşımdan yasakladığını; fakat şeytanın onları bir yoldan ikna ederek, kandırarak o ağaca yanaştırdığını ve ondan yedirttiğini; bunun üzerine onların, “İnin aşağıya cennetten!” diye cennetten çıkarıldığını, dünyaya gönderildiğini bildiriyordu daha önceki ayet-i kerimelerde.

Adem AS, Havva Anamız ile beraber böyle indirilince... Tabii şeytan da çıkarıldı. Adem Atamız ve Havva Anamız Aleyhime’s-selâm da cennetten çıkarıldılar. Çıkarılınca, “Rabbinden kendisine bir takım kelimeler verildi; o da o kelimeleri aldı. Yâni ilham olundu, öğretildi; o da o ilhamı aldı, anladı. Kendisine ilham olunan, verilen kelimeleri öğrendi ve onlarla Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne tevbe etti. Çünkü, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin tevbeleri kabul edicidir.” diye bildiriyor bu 37. ayet-i kerime.

Şimdi tabii burada, Adem AS Rabbinden ilham yoluyla, nasihat yoluyla, işaret yoluyla, açıkça hangi kelimeleri aldı da, Rabbine tevbe etti, Rabbi onun tevbesini kabul etti?.. Nasıl, hangi kelimeler olduğu hususunda İbn-i Kesir diyor ki: Bu hususta ayet-i kerime var. Buyruluyor ki başka bir sûrede:

قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا

وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

(Kâlâ) “Her ikisi de yeryüzüne indirilince, Adem ile Havva AS dediler ki: (Rabbenâ) Ey Rabbimiz, (zalemnâ enfüsenâ) biz günah işlemek sûretiyle kendi kendimize zulmettik, elimizden nimetleri kaçırdık, kendi kendimize zarar vermiş olduk, zulmetmiş olduk! (Ve in lem tağfirlenâ ve terhamnâ) Eğer sen bizi afv ü mağfiret etmez, mağfiretinle muamele eylemezsen, bize rahmeylemezsen, acımazsan, (lenekûnenne mine’l-hàsirîn) muhakkak ki hüsrana uğrayanlardan oluruz.” (A’raf, 7/23)

“İşte öğrendiği kelimeler bunlardı. Çünkü, başka ayet-i kerimede böyle dedikleri belli olduğuna göre, bunları Cenâb-ı Mevlâ onlara öğretti, verdi. Onlar da bu sözleri söylediler.” diyor. Bir rivayet bu.

Diğer bir rivayet: Benî Temim’den, –bir kabile tabii bu– bir kişi İbn-i Abbas RA’a geldi. İbn-i Abbas, yâni Abdullah ibn-i Abbas; Kur’an-ı Kerim ilimlerinde mâhir, Kur’an-ı Kerim’i çok iyi bilen, alim, fâzıl, bir meşhur sahabi. Peygamber Efendimiz’in zamanında gençti. Birisi ona geldi ve sordu:

مَا الْكَلِمَاتُ الَّتِي تَلَقَّى آدَمَ مِنْ رَبِّهِ قَالَ
عَلَّمَ شَأْنَ الْحَجِّ

(Me’l-kelimâtü’lletî telekkâ âdemü min rabbihî) “Kur’an-ı Kerim’de Adem’in Rabbinden telakkî ettiği, aldığı, öğrendiği bildirilen

kelimeler nelerdi?” diye sordu. İbn-i Abbas RA buyurdu ki: (*Kâle: Alleme şe’ne’l-hac*) “Adem ve Havva AS’a haccın nasıl yapılacağını, hac meselesini Allah öğretti.”

Şimdi Kurban Bayramı’nda biz Mekke’deyiz, hacdayız. Bu ayet-i kerime tam tevâfukan, çok uygun bir zamanda sohbetimizin konusu olmuş oluyor. O zaman tabii, Adem AS’la Havva Anamız haccın nasıl yapılacağını, Cenâb-ı Mevlâ’ya nasıl tazarru ve niyaz edileceğini Allah öğretince; demek ki, o tarzda kendilerini affettirecek işlemlere girişmişler.

Hacı kardeşlerimiz bilsinler; hacca gitmiş olanlar da, buradaki hatıralarını hafızalarında canlandırırsınlar. Demek ki, bizim Kâbe-i Müşerrefe’nin etrafında dönmemiz, Adem Atamız’ın o işaret edilen mübarek yerde, Allah CC kendilerini affetsin diye dönmesi... Sonra Arafat’ta vakfeye durmamız, yalvarmamız, yakarmamız; hacıların Arafe gününde, Arafat meydanında dua ve niyaz etmeleri... Demek ki Adem Atamız oralara gelmiş, öyle tazarru ve niyaz eylemiş ve Allah-u Teâlâ Hazretleri onun tevbesini kabul eylemiş. Bir rivayet bu.

Süfyân-ı Sevrî ve daha başka alimlerin — Allah hepsini rahmetine erdirdin, büyük mükâfatlarla mükâfatlandırırsın— bu konuda bir başka rivayetleri şöyle:¹

¹ İbn-i Ebî Hâtim, *Tefsir*, Bakara Sûresi, c.I, s.105, no:409; İbn-i Ebî Hâtim, *İlel*, c.II, s.86, no:1754; Taberî Tefsiri, c.I, s.280, Bakara 2/37; Ubeyd ibn-i Umeyr Rh.A’ten.

قَالَ آدَمُ يَا رَبِّ خَطِيئَتِي الَّتِي أَخْطَأْتُ شَيْءٌ

كَتَبْتَ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ تَخْلُقَنِي

أَوْ شَيْءٌ ابْتَدَعْتُهُ مِنْ قَبْلِ نَفْسِي قَالَ بَلْ

شَيْءٌ كَتَبْتَهُ عَلَيْكَ قَبْلَ أَنْ أُخْلُقَكَ قَالَ فَكَمَا

كَتَبْتَهُ عَلَيَّ فَاغْفِرْهُ لِي قَالَ فَذَلِكَ

قَوْلُهُ فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ

(Kâle âdemü) Adem AS böyle cennetten çıkartılıp da yeryüzüne indirilince, Mevlâsına sordu: (Yâ rabbi, hatîeti'lletî ahta'tü şey'un ketebtehû aleyye kable en tahlûkanî ev şey'un ibteda'tühû min kıbeli nefsi?)

“—Yâ Rabbi, şu benim işlediğim hata; yâni ağaca yaklaşma dedin, dayanamadık, yaklaştık. Şeytan bize, ‘Bu ağacı yerseniz cennette ebedi kalırsınız, elden gitmeyecek bir devlet, nimet, şevket, saltanata nail olursunuz.’ dediği için tamah ettik. Ama, yapmamamız lâzımdı, iyi niyetle bunu yaptık. Yâ Rabbi, bizim bu hatamız, beni yaratmadan önce senin mukadderâtımıza yazdığın bir şey mi, yoksa ben bunu kendi nefsimden, kendim mi ortaya koydum?..” diye Mevlâsına sordu Adem Atamız.

(Kâle: Bel şey'un ketebtehû aleyke kable en ahlükake) diye cevap geldi Cenâb-ı

Mevlâ'dan. "Hayır sen bunu kendin yapmadın, ben mukadderât icâbı, seni yaratmadan evvel böyle yapacağını sana yazmıştım." diye buyurdu Cenâb-ı Mevlâ... Sorusuna böyle bilgi verdi Adem Atamız'a.

Onun üzerine, Adem Atamız buyurmuş ki: (*Kàle: Fekemâ ketebtehû aleyye*) "Madem sen bunu mukadderâtıma yazdın yâ Rabbi, alnıma yazdın bu meseleyi; (*fağfirlî*) o halde beni mağfiret eyle, bu hatamı bağışla!.." dedi.

(*Kàle*) Râvi bu ayet-i kerimeyi hatırlatarak demiş ki: (*Fezâlike kavluhû teâlâ: Fetelekkâ âdemü min rabbihî kelimâtin fetâbe aleyh.*) "İşte Adem'in Rabbinden, Mevlâsından bazı kelimeler, konuşmalar böyle telakki edip, mükâleme, konuşma olduktan sonra, soru cevap aldıktan sonra söylemeleridir. Bu ayet-i kerimede, *kelimât* sözünden murad budur." demiş. Bir rivayet de bu.

Bu da bize, Peygamber SAS'in sahih bir hadis-i şerifini hatırlatıyor: Mûsâ AS, Adem AS ile karşılaşınca Mi'rac'da, Peygamber Efendimiz'in müşahede eylediği vech ile:²

إِحْتَجَّ آدَمُ وَمُوسَى فَقَالَ مُوسَى يَا آدَمُ أَنْتَ
الَّذِي خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ وَنَفَخَ فِيكَ
مِنْ رُوحِهِ وَعَلَّمَكَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا
وَاسْجُدْ لَكَ مَلَائِكَتُهُ وَأَسْكَنْكَ جَنَّتَهُ

أَغْوَيْتَ النَّاسَ وَأَخْرَجْتَهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ قَالَ أَدَمُ
وَأَنْتَ مُوسَى الَّذِي اصْطَفَاكَ اللَّهُ بِكَلَامِهِ
أَتَلَوْمُنِي عَلَى عَمَلٍ عَمِلْتَهُ كَتَبَهُ
اللَّهُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
فَحَجَّ أَدَمُ مُوسَى

(بخ. م. د. د. ت. ه. حم. ق. عن أبي هريرة؛ د. ع. ك. ر. عن عمر)

(*Ihtecce âdemü ve mûsâ*) Adem AS ile Mûsâ AS delil göstererek tartıştılar. (*Fekàle mûsâ*) Mûsâ AS dedi ki:

(*Yâ âdem, ente'llezî halekake'llàhu biyedihî*)
“Ey Adem, sen o kimsesin ki Allah seni kendi eliyle yarattı. (*Ve nefeha fîke min rûhihî*)

² Buhârî, *Sahîh*, c.VI, s.2730, no:7077; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2042, no:2652; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.638, no:4701; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.444, no:2134; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.398, no:9165; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.55, no:6178; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.160, no:1663; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.444, No:11443; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.263; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.414, no:1204; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.295, no:949; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.98, no:1528; Cündeb ibn-i Abdullah RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.311, no:4080; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.209, no:243; İbn-i Asâkir, *târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.108; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.193, no:4539, Hazreti Ömer RA'dan.

Senin ağzına ruhundan ruh üfledi. (*Ve allemeke'l-esmâe küllehâ*) Sana bütün esmâyı öğretti. (*Ve escede leke melâiketehû*) Sana meleklerini secde ettirdi, seni meleklerden üstün kıldı. (*Ve eskeneke cennetehû*) Seni cennetine yerleştirdi. (*Ağveyte'n-nâse ve ahrectehüm mine'l-cenneh*) İnsanları ayarttın ve onları cennetten çıkarttın.” Yâni, “Niye yaklaşma dediği ağaca yaklaştın da, bizi cennetten çıkarttın?” diye Adem Atamız’a çıkıştı.

Adem AS da cevap olarak dedi ki:

(*Ve ente mûse'llezi'stafâke'llâhu bi-keleâmihî*) “Sen Allah’ın kelâmı için seçtiği Mûsâ’sın! (*E telûmünî alâ amelin amiltehû, ketebehu'llâhu aleyye kable en yaklûka's-semâvâti ve'l-ard*) Allah’ın semâları ve yeri yaratmadan önce bana yazdığı bir ameli işlediğimden dolayı mı bana levm ediyorsun; beni ayıplıyorsun, kınıyorsun?” dedi.

(*Ve hacce âdemü mûsâ*) “Böylece Adem AS Mûsâ AS’ı susturdu.” diyor Peygamber Efendimiz SAS. Demek ki, “Adem Atamız haklıydı, mukadderâtın bir cilvesiydi bu.” demiş oluyor. Peygamber Efendimiz’in bu hadis-i şerifinden de anladığımız bu.

Başka bir rivayet de şöyle... İbn-i Abbas’tan bu rivayet. Adem AS demiş ki:³

³ Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.594, no:4002, Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

قَالَ آدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا رَبِّ أَلَمْ تَخْلُقْنِي بِيَدِكَ

قِيلَ لَهُ بَلَى قَالَ وَنَفَخْتَ فِيَّ مِنْ رُوحِكَ

قِيلَ لَهُ بَلَى وَعَطَسْتَ فَقُلْتَ

يَرْحَمُكَ اللَّهُ وَسَبَقَتْ رَحْمَتُكَ غَضَبَكَ قِيلَ

بَلَى وَكَتَبْتَ عَلَيَّ أَنْ أَعْمَلَ هَذَا قِيلَ بَلَى

قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ تُبْتُ

هَلْ أَنْتَ رَاجِعِي إِلَى الْجَنَّةِ قَالَ نَعَمْ

(*Yâ rabbi, elem tahluknî bi-yedik*) “Yâ Rabbi, sen beni müstesna bir şekilde, elinle yaratmadın mı?” (*Kîle lehû: Belâ*) “Evet” denildi. (*Kàle: Ve nefahate fîhi min rûhike*) “Benim cesedim daha ruha sahip değilken, cana sahip değilken, benim topraktan yarattığın cesedime ruhunu sen üfürmedin mi ey benim Rabbim?..” (*Kîle lehû: Belâ*) “Evet” denildi.

(*Ve atastü, fekulte: Yerhamüke’llâh, ve sebekat rahmetüke gadabek*) “Hapşurdum, ‘Allah sana rahmet etsin!’ dedin ve rahmetin gazabına gâlib değil midir?” (*Kîle: Belâ*) “Evet, gâlibdir.” denildi.

(*Ve ketebte aleyye en a’mele hâzâ*) “Böyle yapmamı sen yazmamış mıydın?” (*Kîle: Belâ*) “Evet” denildi.

Böyle cevaplar alınca, Adem AS, adım adım arzusunu arz ediyor Mevlâsına:

(*E raeyte in tübtü, hel ente râciî ile'l-cenneh*) “Yâ Rabbi, eğer ben tevbe edersem, benim tevbe ettiğimi görürsen, tekrar beni cennete sokar mısın, döndürür müsün?.. Cennete dönenlerden olur muyum? Dönücü olur muyum?” deyince; (*Kâle: Neam*) “Evet.” buyurdu Mevlâmız.

İşte bu konuşma, buradaki kelimât, Rabbiyle bir takım mükâlemesi işte budur diye, bir rivayet de böyle. Böyle sahih rivayetler var.

Bir de, Übey ibn-i Kâ'b RA'dan bir rivayet var. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁴

قَالَ آدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَرَأَيْتَ يَا رَبِّ إِن تُبْتُ
وَرَجَعْتُ أَعَايِدِي إِلَى الْجَنَّةِ قَالَ نَعَمْ فَذَلِكَ
قَوْلُهُ فَتَلَقَى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ

(*Kâle âdemü aleyhi's-selâm*) Adem AS dedi ki: (*E raeyte yâ rabbi in tübtü ve raca'tü, e àidî ile'l-cenneh*) “Yâ Rabbi eğer ben tevbe edersem ve dönersem, beni cennete tekrar avdet ettirir misin? Cennete girenlerden olur muyum?..” diye sordu. (*Kâle: Neam*) Allah-u Teâlâ Hazretleri, “Evet, girersin.” buyurdu.

⁴ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.5, s.434, no:7174, Katâde Rh.A'ten.

İbn-i Ebî Hâtim, *Tefsir*, c .I, s.104, no:406; Übey ibn-i Kâ'b RA'dan.

“İşte (*Fetelekkà âdemü min rabbihi kelimâtin*)’deki kelimâtin budur, Adem AS’ın Rabbinden aldığı kelimeler bunlardır.” diye, bu rivayeti de naklediyor İbn-i Kesir Rh.A.

Sonra Ebü'l-Âliye isimli zât-ı muhteremden rivayette, “Adem AS bu kelimâtı öğrendi ve Rabbine tevbe etti.” konusunda deniliyor ki:

إِنَّ أَدَمَ لَمَّا أَصَابَ الْخَطِيئَةَ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ
تُبْتُ يَا رَبِّ وَأَصْلَحْتُ قَالَ اللَّهُ
إِذَا أُدْخِلَكَ الْجَنَّةَ فَهِيَ الْكَلِمَاتِ
أَرَأَيْتَ يَا رَبِّ إِنْ تُبْتُ وَرَجَعْتُ

(*Inne âdeme lemmâ esâbe'l-hatîete kâle*)
“Adem AS, işte o ağaçtan yeyince dedi ki:
(*E raeyte in tübtü yâ rabbi ve aslahtü*) Yâ
Rabbi, ben tevbe etsem, islah olsam, halimi
düzeltsem, nasıl olur ya Rabbi?” dedi.

(*Kâle'llâh: İzen üdhileke'l-cenneh*) “O zaman
ben de seni cennetime dahil ederim.” diye cevap
geldi. (*Fehiye'l-kelimât*) “Mevlâ’dan aldığı
kelimeler işte budur.” diye rivayet ediliyor.

Tabii hepsi birbirini tamamlayıcı şeyler.

رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا
لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

(*Rabbenâ zalemnâ enfüsenâ*) “Yâ Rabbi biz nefsimize, kendi kendimize kötülük ettik, zulmettik. (*Ve in lem tağfir lenâ ve terhamnâ lenekûnenne mine'l-hàsirîn*) Eğer sen bizi affetmezsen, halimiz yaman olur. Bizi mağfiret eylemezsen, bize rahmetmezsen çok ziyanlara uğrarız.”(A’raf, 7/23) sözü, “Böyle tevbe etsem kabul olur mu?” diye niyazı; bunların hepsi birbirini tamamlayıcı şeyler.

Bir de Ebû Nüceyh, Mücahid’den (Rh.A) rivayet etmiş ki, Adem AS’ın sözleri şu kelimelerdi:⁵

اللَّهُمَّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ
رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي إِنَّكَ خَيْرُ
الْغَافِرِينَ اللَّهُمَّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ
وَبِحَمْدِكَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاَرْحَمْنِي
إِنَّكَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَتُبْ
عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

⁵ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.5, s.434, no:7173, Enes RA’dan.

İbn-i Ebî Şeybe, Musannef, c.VI, s.31, no:29251; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.5, s.435, no:7175; Abdurrahman ibn-i Yezid ibn-i Muaviye RA’dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.151, no:4409; Hz. Ali RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.359, no:4237; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XXX, s.407, no:33457.

(Allâhümme lâ ilâhe illâ ente sübhâneke ve bi-hamdik, rabbi innî zalemtü nefsi fa'ğfirlî inneke hayru'l-gâfirîn.

Allâhümme lâ ilâhe illâ ente sübhâneke ve bi-hamdik, rabbi innî zalemtü nefsi fe'rhamnî inneke hayru'r-râhimîn.

Allâhümme lâ ilâhe illâ ente sübhâneke ve bi-hamdik, rabbi innî zalemtü nefsi fetüb aleyye inneke ente't-tevvâbü'r-rahîm.) sözleriydi.” diyor.

Bu sözleri tabii, bizim Hocamız'ın tertiplediği *Evrâd-ı Şerife*'mizi, dua kitabımızı okuyanlar hatırlayacaklar. Pazar günü tesbihatı arasında, Adem AS'ın tesbihatı olarak bunlar da var.

İşte böyle kelimelerle niyaz etti. Tabii bunlar da yine Allah'ın ilhamıyla oluyor, gönlüne düşürmesiyle oluyor. “Böyle Cenâb-ı Mevlâ'dan affını istedi.” diye de geçiyor.

Buradan tabii, Allah rahmet etsin Mehmed Zâhid Kotku Hocamız'a... Bize her gün okuyacağımız duaları hazırlamış. Her hafta bu *Evrâd-ı Şerife*'yi okuyunca, Adem Atamız'ın afv u mağfiret olmasına sebep olan kelimeleri öğrenmiş oluyor, pazar günleri de okumuş oluyoruz. Nur içinde yatsın, makamı yüksek olsun, daha âlâ olsun... Allah evliyâullah büyüklerimizizin şefaatine erdirsin...

Bu kelimelerin mânâsını şöyle hatırlayıverelim. Ezberlersek çok iyi olur ama, mânâsını bilmemiz de lâzım:

(Allâhümme) “Ey benim Mevlâm, Rabbim, *(lâ ilâhe illâ ente)* senden başka ilâh yok,

mâbud yok, ancak sen varsın! (*Sübhâneke ve bi-hamdik*) Seni her türlü noksandan tenzih ederim. Her türlü kemâle sahipsindir, hiç eksiğin, noksanın yok. Her şeyi bilirsin, görürsün. Her türlü kemâl sıfatıyla muttasıfsın. Her türlü noksanlıktan münezzehsin. Sana hamd-ü senâlar ederim.”

(*Rabbi innî zalemtü nefsi*) “Yâ Rabbi, ben nefsimde kendim kötülük ettim, zulmettim. (*Fağfirlî*) Beni afv u mağfiret eyle; (*inneke hayru’l-gâfirîn*) çünkü sen mağfiret edenlerin en hayırlısıdır.”

Birinci cümle bu.

İkinci cümle yine onun gibi ama, sonunda hafif bir değişiklik var:

(*Allâhümme lâ ilâhe illâ ente*) “Yâ Rabbi, mevlâm, rabbim, Allah’ım, senden başka ma’bud ve ilâh yok, ancak sen varsın! Seni her türlü noksandan tenzih ederim, sana hamd ü senâlar ederim. (*Rabbi innî zalemtü nefsi*) Yâ Rabbi, ben nefsimde kötülük ettim, kendi kendime zulmettim. (*Fe’rhamnî*) Beni rahmetine erdir, rahmeyle bana, acı... (*Inneke hayru’r-râhimîn*) Çünkü sen merhamet edenlerin en hayırlısıdır!”

Burada merhamet ikinci cümlede... Birincide mağfiret isteniyor, ikincide merhamet, rahmet isteniyor. Üçüncü cümlede de:

(*Allâhümme lâ ilâhe illâ ente sübhâneke ve bi-hamdik*) “Allah’ım, Mevlâm, senden başka ilâh yok! Ancak sen varsın, tek ma’bud sensin,

seni her türlü noksandan tenzih ederim. Zâlimlerin, fâsıkların, kâfirlerin, müşriklerin söylediği abuk sabuk yalan yanlış sözlerden tenzih ederim. Sana hamd ü senâlar ederim. (*Rabbi innî zalemtü nefsi*) Ben nefsime kötülük ettim, kendim zulmettim. (*Fetüb aleyye*) Bana tevbe nasib eyle, teveccüh eyle; (*inneke ente't-tevvâbü'r-rahîm*) çünkü sen çok teveccühkârsın; tevbeleri çok kabul edici, çok merhametlisin!” mânâsına geliyor. Bu *Allâhümme* ile başlayan dualar.

b. Allah'ın Adem AS'ın Tevbesini Kabul Etmesi

İşte böyle dualarla, Adem Atamız dua etti, yalvardı, yakardı, sözleri bunlar. Mekânlar da demek ki, bu haccın îfâ edildiği mukaddes mıntıkalar; Mekke, Kâbe-i Müşerrefe'nin olduğu yerler... Oradaki Kâbe'nin olduğu yerde, meleklerin yaptığı nurdan şeyin etrafında tavaf etti. Arafat'ta vakfeye durdu, yalvardı. (*Fetâbe aleyhi*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri de onun tevbesini kabul eyledi.”

Böyle bir Arapça cümlenin içinde, yeni başlayan cümlecüğün başına *fe* gelince, çeşitli mânâlar ifade edebilir. Birisi; şöyle şöyle oldu, sonra da şöyle oldu mânâsına, peş peşe birbirini takip eden olayları ifadede kullanılır. Bir de; “Şu şöyle oldu da, ona mukabil bu şöyle oldu.” gibi bir mânâ taşır. Fâilin değiştiğini gösterir.

Adem AS, Rabbinden böyle kelimeler ilham olarak gönlüne geldi, veya doğrudan doğruya duyulur seslerle Rabbine sordu; “Tevbe etsem

kabul olur mu?” dedi. (*Allàhümme*) diyerek göz yaşlarıyla yalvararak, yakararak affını, mağfiretini istedi.

(*Fetâbe aleyhi*) “Allah da tevbesini kabul buyurdu, ona teveccüh etti.” *Fetâbe*’nin fâili (*tâba’llàhu aleyhi*), yâni (*tâba’llàhu alâ ademe*) “Allah Adem’e teveccüh etti.”

Tâbe-yetûbu-tevbeten; rücû etmek, dönmek demek. Kul ne yapıyor?.. İsyandan döndüğü zaman, “Yâ Rabbi, ben yanlış yoldan, isyandan döndüm.” deyince; *tâbe* kul tarafında, kulun fiili olarak mütâlâa edildiği zaman, “Rabbine döndü, günahı bıraktı, itaate döndü. Rabbine teveccüh etti.” mânâsına geliyor. Tevbe bu mânâyâ; yâni yanlışını bırakmak, yanlışından dönmek mânâsına.

Allah tarafından, (*tâba’llàhu*) “Allah tevbe etti.” diye, Allah fail olarak kullanıldığı zaman; “Allah kuluna rahmetiyle teveccüh etti, rahmetiyle döndü. Yâni gazabını döndürdü, rahmetini tevcih etti, öyle teveccüh etti.” mânâsına geliyor.

Burada, “Adem Mevlâsına tevbe etti.” mânâsına da olabilir. Tabii, hep zamir olarak kullanıldığı için, “O kelimeleri kullanıp öyle söyleyip, yalvarıp yakarınca, Rabbi ona teveccüh buyurdu, onun tevbesini kabul etti.” mânâsına da olabilir. Yâni (*tâba’llàhu alâ âdeme*) de olur, veya (*tâbe ademü*) de olur. Ama burada *aleyhi* ile kullanılması, (*tâba’llàhu alâ âdeme*) mânâsına geldiğini kesin olarak gösteriyor.

Demek ki o sözleri söyleyip, yalvarıp, yakarınca, günahından dönünce; Mevlâsı onun tevbesini kabul etti. Bu hacca gelenler, umreye gelenler de aynı şekilde, hayatlarında o zamana kadar yapmış oldukları hataları, kusurları yâd ederek, tavaf ederek, gözyaşı dökerek, “Aman yâ Rabbi!..” diyerek, hâlisâne, muhlisâne Cenâb-ı Mevlâ’dan afv u mağfiret isteyerek, Arafat’ta kulların arasında baş açık, yalın ayak, göz yaşlarıyla yalvarıp yakarınca; (*fetâbe aleyhim*) Cenâb-ı Mevlâ onlara da tevbe ediyor.

Tevbenin yolu bu işte. Allah-u Teâlâ Hazretleri bu hac ibâdetini, çok büyük bir tevbe fiili olarak nasib etmiş. El-hamdü lillâh, İslâm başlı başına her şeyi serapâ, bütün ahkâmıyla bir nimet... İçindeki ibadetler de çok büyük nimet, devlet ve saadet... Bu hac ibadeti de çok büyük, çok güzel bir ibadet... İşte böylece kullar afv u mağfiret oluyor. Adem Atamız da böyle Mevlâsından aldığı işaretlerle, telkinlerle kendisi tevbe etmiş; Allah’ın tevbesine mazhar olmuş.

(*Innehû*) *Innehû*’daki *hû* zamiri Allah’a râcî, (*Inna’llâh*) demek yâni. “Hiç şüphe yok ki Allah, (*hüve’t-tevvâbü’r-rahîm*) Tevvâb ve Rahîm’dir.” Yâni kendisine teveccüh edenlere, çok daha fazla teveccüh eder. Kul Mevlâsına dönünce, Mevlâ da kuluna çok daha fazla teveccüh ediyor. Tevvâb, Allah’ın sıfatı olunca o mânâyâ geliyor. “Çok teveccühkâr, çok yönelen, kulunun duasını kabul eden; dönüşüne mukabil, o da kuluna rahmetiyle

muamele eden; gazabını kaldıran, affeden, mağfiret eden; tevvâb, tevbeleri çok kabul edici...”

Mübâlağa sîgası, fa’âl olunca mübalağa oluyor. Cenâb-ı Mevlâ tevbeleri çok kabul edicidir. Tevbe eden kulunu çok sever ve çok sevinir; kulunun tevbesinden, çok hoşnud ve râzı olur. Hadis-i şerifler kesin bu hususta.

(*Innehû hüve't-tevvâbü'r-rahîm*) “Çok merhametlidir. Kullarına lütfediyor, azab etmek istemiyor; kullar tevbe etti mi tevbesini kabul ediyor, rahmediyor, lütfediyor.”

Bu ayet-i kerime, böyle çeşitli güzel yönlerden bizi ümitlendiriyor. Yüzümüz ne kadar kara olsa, elimiz ne kadar boş olsa, suçumuz ne kadar çok olsa, Cenâb-ı Mevlâ Tevvâb’dır, Rahîm’dir; affeder, mağfiret eder, lütfeder, rahmeder, acır, bağışlar, günahları siler.

c. Hidayete Tâbî Olanlara Korku Yok

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ
مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

(البقرة: ٣٨)

(*Kulnâ*) Ondan sonraki 38. ayet-i kerimenin başındaki ilk kelime. “Ben Azîmü’ş-şân buyurdum ki...” diye Cenâb-ı Mevlâ kendisi bildiriyor. (*Kulnâ*) “Biz buyurduk ki...” (*İhbitû minhâ cemîa*) Tabii Arapça’da sülâsi emirlerin

başındaki elifler, hemze-i vasıl, geçilen elif olduğundan (*Kulne'hbitù*) deniliyor. Tek tek okunsa, (*Kulnâ ihbitù*) denilecek.

(*Kulne'hbitû minhâ*) “Ben âzimüş-şân oradan, ondan ininiz buyurdum.” *Min*, den takısı; *hâ* da, cennete gidiyor. “Cennetten ininiz buyurdum, (*cemîan*) hep beraber...” Cemîan olunca kimler oluyor?.. Adem Atamız AS, bir; Havva Anamız AS iki... Tabii iki kişiye olsa, iki kişiye emrin ayrı sîgası var Arapça'da; (*ihbitâ*) denilir. (*ihbitû*) denmiş. Demek ki cemî olarak, murad zürriyeti olduğundan, yâni insan nesli yeryüzüne insin, yeryüzüne yerleşsin mânâsına... Onun için cemi olarak emredilmiş olabilir.

“Yahut da; hem Adem'le Havva Aleyhime's-selâm, hem de onları kandıran şeytan. ‘Sen kandırdın, sizler de kandınız; haydi bakalım ininiz, cennetten çıkınız!’ denmiş. Yâni üç olduğundan, birisi de İblis olduğundan (*ihbitû*) diye cemi sîgasıyla söylenmiş olabilir.” diyor açıklayanlar. Hep birden ininiz bakalım!..

Hubut; bir yerden, yüksek bir yeden aşağıya inmek. Şimdi bu daha önceki ayet-i kerimede de geçmişti bu *ihbitù* kelimesi. Orada da izah etmiştik, inmek mânâsına geliyor. Ama bir orada, 36. ayet-i kerimede *ihbitù* buyrulmuş:

وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ

فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ

(البقرة: ٣٦)

(*Ve kulnâ*) Bunun üzerine, ben Azîmü'ş-şân buyurdum ki: (*İhbitû*) ‘İnin, çıkın gidin, (*ba'duküm li-ba'din adüv*) bir kısmınız, bir kısmınızın düşmanı, birbirinize düşmansınız. (*Ve leküm fî'l-ardi müstekarrun*) Yeryüzünde, arzda sizin için bir mekân, istikrar bulma, karar bulma mekânı olacak; (*ve metâun*) faydalanma, yaşam, temettû olacak, (*ilâ hîn.*) bir zamana kadar... Haydi çıkın!”(Bakara, 2/36)

Bir de burada, (*İhbitû minhâ cemîan*) “Beraberce buradan ininiz!” buyrulmuş. Burada bu iki defa (*ihbitû*) denmesi te’kiddir. Çünkü Araplar bazen bir kelimeyi iki defa söylerler. Meselâ, derler ki: (*Kum, kum!*) *Kâme-yekümü’dan* emir. *Kum*, kalk demek. “Kalk, kalk!” derler. (*İhbitû minhâ, ihbitû minhâ*) “İnin oradan, inin oradan!” diye te’kid olarak söylenmiş bir söz olabilir.

Bazıları da demişler ki: “Hayır, bu iki in emri başka başkadır. Bir; ‘Cennetten inin semâya...’ Ondan sonra iki; ‘Buradaki semâdan yeryüzüne inin!’ diye, iki hubut kastedilmiştir. Bu ikisi arasında fark vardır.” demiş oluyor alimler.

Birincisini tercih ediyor İbn-i Kesir. Yâni te’kiddir bu. (*İhbitû minhâ*) “Haydi cennetten çıkın!” dedi yine. Yâni, tevbesini kabul ettiği halde yine, “İnin bakalım yeryüzüne!” diye buyurmuş oluyor Cenâb-ı Hak. Tabii bu mukadderâttan olduğunu da gösteriyor işin. Yâni, bu olayların takdir-i ilâhiyle olduğunu da gösteriyor.

(*Feimmâ ye'tiyenneküm minnî hüden*) İmmâ, şart edatı; eğer şöyle olursa, şöyle olur mânâsına. “Eğer size benden bir hidayet gelirse...” Ama (*ye'tiyenneküm*) denmiş, nûn-u te'kîd-i sakîle kullanılmış. Yâni, “Muhakkak gelecek, kesin olarak gelecek.” demek.

“Benden size bir hidayet geldiği zaman, (*femen tebia hüdâye*) benden size gelen o hidayete kim tâbî olursa; (*felâ havfün aleyhim*) bu tâbî olanlara hiç bir korku yok! (*Ve lâ hüm yahzenûn*) Dünyada bir korku yok, ahirette de mahzun ve mahrum kalmayacaklar.”

Bu hidayetten kasıd nedir?.. “*El-hüdâ*'dan kastedilen, (*el-enbiyâu ve'r-rusûl*) peygamberlerdir, enbiyâ ve mürselîndir; (*ve'l-beyyinâtü*) Cenâb-ı Mevlâ'nın mucizeleridir; (*ve'l-beyânu*) ilâhi kitaplar, ayet-i kerimelerdir.”

İşte böyle çeşitli vesilelerle Cenâb-ı Mevlâ kullarına hidayet gönderiyor, yâni yol gösterici emirler, işaretler gönderiyor. Peygamberler insanları doğru yola çekiyor. İlâhi kitaplar insanlara güzel ahlâkı, doğru yolu, güzel şeyleri öğretmek için iniyor. Ahkâm-ı ilâhiyye insanların dünya ve ahiret saadetini sağlamak için gönderiliyor. Ama tabii insanların hepsi bu hidayeti, enbiyâ ve mürselîni, mukaddes vahiyleri ve açıklamaları anlayıp dinlemiyorlar.

Bazı alimler, “Buradaki *hüdâ*'dan maksad, Peygamber SAS, Muhammed-i Mustafâ Efendimiz'dir.” demiş. Hasan-ı Basrî de: “Kur'an-ı Kerim'dir.” demiş. İbn-i Kesir diyor

ki: (Ve hazâni'l-kavlâni sahîhâni) “Bu iki söz sahihtir.” Yâni, ayet-i kerimeler her ne kadar Adem Atamız'ı anlatıyorsa da, Peygamber Efendimiz'e inmiş olduğundan ve muhatap da Peygamber Efendimiz'den bu ayetleri dinleyecek olan o devrin insanları olduğundan, bu işaretler de sahihtir. Yâni, hidayet Peygamber Efendimiz'dir, hidayet Kur'an-ı Kerim'dir. O devrin insanların onna tâbi olması lâzım! Tâbi olurlarsa, onlara (felâ havfun aleyhim), yâni istikbalde, ahirette karşılaşacakları muamele iyi olacak, korkmayacaklar. Yâni itâb olmayacak, ikâb olmayacak, cehennem olmayacak, azab olmayacak, bir korku olmayacak onlar için...

(Ve lâ hüm yahzenûn) “Mahzun da olmayacaklar.” Dünyadaki işlerinden, amellerinden dolayı, “Hay Allah, niye yaptık?” gibi mahzunluk vs. de bahis konusu olmayacak. Çünkü dünyadayken Allah'a itaat etmişlerdi. Kur'an-ı Kerim'e, peygamberlere, ilâhi kitaplara uymuşlardı. Orada bir hüznün ve pişmanlık, perişanlık olmayacak.

Tabii bu husustaki ayet-i kerimeler, bu mânâyı ifade eden ayet-i kerimeler, başka sûrelerde de çok karşımıza geliyor, okuyoruz, biliyoruz. Meselâ:

وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا
وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى

(طه: ۱۳۴)

(*Ve men a'rada an zikrî*) “Kim benim hatırlatmamdan, uyarımdan, zikrimden yüz çevirirse; hatırlatılmasına rağmen, zikredilmesine rağmen, hakikatları dinlemez, sırtını çevirirse, dönerse, kabul etmezse; (*feinne lehû maîşeten dankâ*) ona böyle sıkışık bir yaşam, tatsız bir hayat vardır. (*Ve nahşüruhû yevme'l-kıyâmeti a'mâ*) Biz onu ahirette gözleri kör olarak ba'sederiz.” (Tâhâ, 20/124) *Ba'sü ba'de'l-mevt'te*, ahirette âmâ olarak kalkar ve söyler:

“—Yâ Rabbi, ben dünyada gözü gören bir insandım, niye burada gözümü kör eyledin? Hiç etrafı göremiyorum.”

“—Dünyada Allah'ın ayetleri sana okunduğu zaman, ayetler geldiği zaman dinlememiştin. İşte onun cezâsı olarak sen de şimdi burada âmâ olarak haşroldun.” diye, böyle önümüzdeki ayet-i kerimelerde, bu mânâ gelecek.

Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri ki, Ebû Saîd künyedir, ismi Sa'd'dır. Ebû Saîd, Sa'd ibn-i Mâlik ibn-i Sinân el-Hudrî RA. Çok hadis rivayet etmiş sahabeden bir zât, *rıdvânu'llâhi aleyhim ecmaîn...* Onun bu konuda rivayet ettiği bir hadis-i şerifi okuyalım. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁶

أَمَّا أَهْلُ النَّارِ الَّذِينَ هُمْ أَهْلُهَا فَلَا يَمُوتُونَ فِيهَا

وَلَا يَحْيَوْنَ وَلَكِنْ أَقْوَامٌ أَصَابَتْهُمْ النَّارُ

بِخَطَايَاهُمْ فَأَمَاتَهُمْ إِمَاتَةً حَتَّى إِذَا

صَارُوا فَحْمًا أُذِنَ بِالشَّفَاعَةِ

(م.ه.حم.حب.ع.هب.عن أبي سعيد)

(*Emmâ ehlü'n-nâr*) “Cehennem ahâlisine, cehennem ehli olan insanlara gelince ki, (*ellezîne hüm ehlühâ*) tam onlar cehennemliktirler. Tam kâfir, müşrik, böyle cehennemnin tam asıl sahipleri, ahâlisidirler. (*Felâ yemûtûne fîhâ*) Cehennemde azap görünce yandık, kesildik, kafamız parçalandı, tokmaklarla vuruldu... her neyse; yâni, ne türlü azap olursa olsun, orada ölmeyecekler. Azaplardan dolayı ölüverip de kurtulmak yok.”

(*Ve lâ yahyevne*) “Ama cehennemnin içindeki o yaşamaları da yaşamak değil. Ölmeyecekler ama, azabı çekecekler. Yaşamaları azâbı çekmeleri için, o da hayat değil yâni...” Çok berbat bir şey, azab içinde bir yaşam; yaşıyor sayılmazlar. Tamamen cehennemlik olanlar böyle. Ölmeden azabı daima çekecekler. Azab dolu bir cehennem yaşamı olacak onlar için...

⁶ Müslim, *Sahîh*, c.1, s.172, no:185; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.2, s.1441, no:4309; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.11, no:11092; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.1, s.411, no:184; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.427, no:2817; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.2, s.348, no:1097; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.1, s.293, no:320; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.158, no:456; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.274, no:865; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.449, no:1269; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.532, no:39529; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.VI, s.307, no:5245.

(*Ve lâkin*) “Buna mukabil, (*akvâmün esâbethümü’n-nâr bi-hatâyâhüm*) dünyadaki günahlarından dolayı cehenneme atılmış insanlara gelince ki, bunlar mü’mindir...” Aslında cennetlik olması lâzım ama günah işlediler, içki içtiler, faiz yediler, kumar oynadılar, zinâ ettiler vs. vs.. Allah’ın yasak ettiği günahlar belli.

Ben her zaman söylüyorum: Bunları duvara yazın, bir liste halinde çocuklarınıza öğretin, ezberletin; günahları işlemedinler:

“—Yavrum şunları yapma! Bir sürü tatlı, helâl meşrubat var, haramları içme!.. Bir sürü güzel, insanın gönlünü hoş edecek şeyler var, şu haramlara yaklaşma!..”

Hani demiştim ya, cennette de Adem Atamız’a Allah-u Teâlâ Hazretleri:

“—Yeyin, için sıhhatle afiyetle, nereden, ne zaman isterseniz, cennet nimetlerinden hangisini isterseniz yeyin; ama, şu ağaca yaklaşmayın!” buyurmuştu.

O kadar geniş bir imkân önlerinde ama, gittiler, o ağaçtan yediler. Yâni çok ilginç. İnsanoğlu dünyada da bu hatayı tekrar ediyor. Bu kadar geniş helâller var, onları bırakıyor, haramlara sapıyor. Haramlar az, helâller geniş, çok... Ama helâllerle yetinmiyor, gidiyor gidiyor tehlikeli olan haram işe bulaşıyor. Tabii onun da cezâsını çekecek. Madem söz dinlemedi, o da cehenneme atılacak.

Cehennemde ne olacak? Peygamber Efendimiz burada bildiriyor:

(*Feemâthüm*) “Cehennem ateşi onları öldürecek. (*Imâtetten*) Yâni, bir çeşit öldürme ile onları öldürecek.” Ama öteki asıl, cehennemin asıl kâfir ahâlisine ölmek yok. Onlar daima azâbı canlı olarak çekecekler. Ama bunları şöyle bir çeşit öldürmeyle öldürecek cehennemin ateşi, yakması. (*Hatta izâ sârû fahmen*) “Kömür gibi oldukları zaman, (*üzine fi’ş-şefaati*) onların kurtulması için şefaate izin verilecek.”

O ehli imanın da, günahları kadar azâbı sürecektir. Tabii milyonlarca sene yine... Hadis-i şeriflerden biliyoruz ki, çok uzun zaman yanacaklar. Cehenneme bir giren milyonlarca sene yanacak, kesin olarak... Sonra onlar, orada bir çeşit ölümlerle ölecekler, kömür gibi olduktan sonra... Şefaate olununca kendilerine, Allah-u Teâlâ Hazretleri onları, *hayat nehri* denilen nehirde yıkattırarak. Nehre atılınca bunlar, kömür gibi olmuşken tekrar canlanacaklar. Kendi hallerine gelecekler, kendi vücutlarını kazanacaklar. Allah onları cennete o zaman sokacak. Bu okuduğum hadis-i şerifi Müslim rivayet etmiş.

Demek ki: (*Lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenun*) “Hidayete tâbi olanlara korkmak yok, mahzun olmak yok; cennette nimetlerle mütena’im olacaklar.”

d. Kâfirler Cehennemde Ebedî Kalacaklar

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

(البقرة: ٣١)

(*Ve'llezîne keferû ve kezzebû bi-âyâtinâ*) “Ama kâfir olanlar, küfredenler...” Yâni küfreden deyince, Türkçe’de ağzıyla sebetmek mânasına geliyor; öyle değil. “Kâfirliği kabul edip, kâfirlik yolunda gidenler, (*ve kezzebû bi-âyâtinâ*) ve bizim kendilerine indirdiğimiz ilâhî vahiyleri inkâr edenler...” Kur’an-ı Kerim’e inanmıyor. Bu kadar güzel, bu kadar sahih, bu kadar sağlam Allah’ın haberlerine inanmıyor, karşı geliyor, inkâr ediyor, itiraz ediyor... (*Ûlâike ashâbü’n-nâr*) “İşte onlar cehennemin ashabıdır.”

Ashab, aslında bir insana yapışan, yanında gezinen, onunla sohbet eden insana derler. Yâni yapıştığı için, beraber olduğu için, beraberlikten dolayı ayrılmadığı için *ashab* deniyor. Bunlar da cehennemin ashabı oluyorlar. Yâni cehennemden ayrılmadıkları için, cehennemde hep kaldıkları için, cehennemin arkadaşı, cehennemle her zaman beraber... Tabii azabı çekmek için. “İşte onlar cehennemin ashabıdırlar. Yâni, cehennemden hiç ayrılmayacak kimselerdir.”

(Hüm fîhâ hâlidûn) “Onlar orada, cehennemde ebediyyen kalacaklar.” Hulûd, ebediyyen, yâni sonu olmayan bir şekilde orada kalacaklar. (Bakara, 2/39)

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Allah-u Teâlâ Hazretleri bildiriyor, işte ayet-i kerimeler... Ben de size sohbetle bunları açıklıyorum. Tabii el-hamdü lillâh, bizim ülkemiz mü'min insanların ülkesi... Çok geniş bir ülkeydi. Şimdi bu Sırpların saldırdığı Kosova, Bosna... her taraf bizim idaremizdeydi ve insanlar mutluydu. Ama düşmanlar mutlu insanları kandırdılar, kavga, gürültü filân derken, Osmanlı Devleti'ni parçaladılar. Bazıları da hıyanet etti, devletin parçalanmasında payı oldu, günahı oldu, sorumluluğu oldu.

Devlet küçüldü, küçüldü... Küçüldükten sonra geriye bu kaldı. Mü'min insanlar; işte bu süzmesi, sâfisi... Hani böyle bir şeyi, sütü çalkalıyorsun, çalkalıyorsun, kaymağı ortaya çıkıyor. Burada da şimdi memleketimiz müslüman, mütedeyyin, %100'ü, %99'u müslüman. İşte biraz da misafirimiz gibi olan başka dinlerden vatandaşlar var...

Ben bazen imanla ilgili ayetleri ve sâireleri okurken, rahatsız oluyorlar. Niye rahatsız oluyorsun kardeşim?.. Allah'ın emrini naklediyorum, peygamberlerin sözünü naklediyorum. Yâni, sen Hazret-i İsâ'ya bağlıysan; Hazret-i İsâ'nın râzı olacağı sözü söylüyorum. Hazret-i İsâ geldiği zaman, sana söyleyeceği sözü söylüyorum. Mûsâ AS'a

bağlıysan, Mûsâ AS gelse söyleyeceği sözü naklediyorum. Allah'ın sözünü naklediyorum. Çünkü, onlar Allah'ın peygamberleri. Biliyorsunuz ki, Allah'ın mübarek kulları. Tamam, Allah'ın emrini naklediyorum.

Dokununca itiraz ediyorlar. Ama hakikatleri söylemeden nasıl bilecek insanlar, nasıl bulacaklar? Elbette hakikatlerin söylenmesi lâzım! Biz onları sevdiğimiz için, acıdığımız için söylüyoruz.

Gazetenin birisi de şey demiş:

“—Es'ad Hoca gayrimüslim vatandaşlara küfrediyor.”

Hayır, benim zaten terbiyem müsait değil. Ben öyle bir şey yapmıyorum, onların iyiliğini istiyorum. Yâni, onların da Allah'ın rahmetine ermesini istiyorum.

“—Allah'ın rahmetini bırak, biz böyle inanalım!..”

Allah böyle buyurmuyor Kur'an-ı Kerim'de. Yanlış itikad olursa, kabul etmiyor. Kâfir olursa, kabul etmiyor. Müşrik olursa, kabul etmiyor. Allah'tan gayriye taparsa, kabul etmiyor.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ

(آل عمران: ۱۹)

(*Inne'd-dine inda'llahi'l-islâm*) “Allah'ın indinde geçerli din İslâm'dır.” (Âl-i İmran, 3/19)

Peygamber Efendimiz'in zamanında da hristiyanlar varmış, müslüman olmuşlar. Yahudiler varmış, müslüman olmuşlar.

Tarih boyunca da, bir çok yerde biliyoruz müslüman olanları. Benim işte profesörlük dolayısıyla yaptığım bu *Risâle-i İslâmiyye* çalışması... Yâni, İbrâhim-i Müteferrika var, meşhur matbaacı, çok aydın bir insan. Onun eserini neşrettim. O da eskiden papazmış, müslüman olmuş, İslâm ülkesine gelmiş. Hatta Romanya'da yaşarken kendisi gelmiş, gerçekleri anladığı zaman... Hayatını inceledim, böyle.

Böyle bunları niçin neşrediyorum, niçin bunların üzerinde duruyorum? Herkes gerçekleri bulsun diye. Türkiye ile de sınırlı kalmasını istemiyorum, dünyadaki insanlar gerçekleri anlasın.

Peygamber Efendimiz SAS nasıl İslâm'ı anlatmak için Mısır'a, Mısır Hükümdârı Mukavkis'e mektup göndermiş, elçi göndermiş. Nasıl Bizans Hükümdârı Heraklius'a elçi göndermiş, mektup yazmış. Nasıl Bahreyn hükümdârına elçi göndermiş. Nasıl Habeşistan'a İslâm'ı yaymış... Yâni çevresinde, o zamanın imkânlarıyla ulaşabileceği her yere elçi gönderip, onları Cenâb-ı Mevlâ'nın yoluna davet etmiş.

Ondan sonraki asırlarda da, Allah'ın has kulları, halis kulları, sorumluluk taşıyan kulları, İslâm'ı seven, Allah'ın rızasını kazanmak isteyen kulları, dünyanın her yerine İslâm'ı yaymaya, götürmeye gayret etmişler.

Meselâ ben şimdi, “Güneydoğu Asya’da İslâm’ın Yayılışı” diye bir kitap okuyorum. “Endonezya’ya, Malezya’ya İslâm ne zaman girmeye başladı, nasıl yayıldı, ne şekilde yayıldı? Sonra neler oldu? Avrupalılar nasıl geldiler, nasıl istilâ ettiler, nasıl sahip oldular, nasıl ahâliyi evirdiler, çevirdiler?” bunları okuyorum. Bunları herkesin bilmesi lâzım!

Niye başkaları müslüman diyarlarına gelip onları hristiyanlaştırırken, bu beyler ses çıkartmıyor da, biz gerçeği söylerken itirazlar oluyor?.. Bir de yalan yanlış sözler oluyor... Tabii şeytan onlara öyle göstererek, bir hak sesi susturmaya çalışıyor. Peygamber Efendimiz’i de susturmaya çalışmış Mekke’nin müşrikleri, Kureyş’in kâfirleri... Hatta öldürmeye çalışmışlar, hicrete zorlamışlar.

Tabii dünya hayatı geçici... İnsan bir müddet yaşıyor, Allah’ın takdir ettiği kadar yaşıyor. Alnına yazılmış ömrünü yaşıyor, ondan sonra ölüyor. İşte herkes geldi, gitti. Peygamberler, enbiyâullah, evliyâullah, sâlihler, hükümdarlar, fasıklar, zâlimler, Firavunlar, Nemrutlar... Kimse kalmıyor, herkes gidiyor. Herkes bu dünyada imtihana tâbî...

Bu ayet-i kerime çok önemli bir ayet-i kerime. Bunu yazıp, duvara asmalı:

فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

(البقرة: ۳۸)

(Femen tebia hüdâye felâ havfun aleyhim ve lâ hüm yahzenûn) “Hidayete tâbî olanlara, Allah’ın gönderdiği uyarıları anlayıp dinleyenlere, dünyada ahirette huzur ve saadet var! Mahzun ve mahrum kalmak yok, korkmak yok, üzüntü, hüznün yok!..” (Bakara, 2/38)

İnsan saadeti istemeli, iki cihan saadetine ermeye çalışmalı ve bunu da yaygınlaştırmaya çalışmalı!.. Şimdi İslâm’ın gittiği yerlerde ne var?.. Yangın var, hunharlık var, cânilik var... İşte görüyoruz Kosova’da köyleri basıp, mâsum insanları nasıl katlediyorlar... Neler oluyor görüyorsunuz. İslâm gitti mi; insanlarda ne ahlâk kalıyor, ne insaf kalıyor, ne medeniyet kalıyor, ne insan haklarına saygı kalıyor; hayvanlardan beter oluyorlar. O zaman çok kan döken, can yakan mahlûklar oluyorlar.

İnsanların eğitilmesi lâzım, medenileştirilmesi lâzım! Medenileştirilmek için de, insanların mü’min olması lâzım, Allah’tan korkması lâzım, iman etmesi lâzım, sorumluluk taşıması lâzım! “Ahirette Allah bunu bana sorar. Ebedî azapta kalmayayım, ebedi nimetlere ereyim!” diye insanların kendisini düzeltmesi lâzım!..

Sonra, meseleler bilimsel çalışmalarla müzâkere edilir. Kim haklı, kim haksız ortaya çıkar. Hodri meydan... Yâni, gerçekleri konuşalım! Cenâb-ı Hakk’ın varlığıyla ilgili, buyursunlar inanmayanlarla konuşalım, anlatalım!.. İslâm’ın hak din olduğuna inananlar, inanmayanlar; buyurun münâzara edelim, konuşmalar yapalım, açıkoturumlar yapalım!..

Görölsün, gerçekler anlaşölsün, ortaya çöksün. Ama insanlar yanlış işler yapmasın. Yâni 20. Yüzyıl'da basit varlıklara tapıp da ahiretlerini mahvetmesinler. Yeri göğü yaratma gibi bir şeyi olmayan, insanın Rabbi olmayan, yaratıcısı olmayan varlıklara Rab diye tapmak çok yanlış.

Cenâb-ı Hak bir hadis-i kudsîde buyuruyor ki:

“—İnsanlara benim büyük gazabım, hışmım olacak. İnsanlar çok büyük bir yanölgü içinde... Onları ben yarattım, benden gayriye ibadet ediyorlar. Ben rızıklandırıyorum, benim rızıkımı yeyip, benden gayriye yöneliyorlar.”

Bu tabii çok büyük bir yanölgü ve çok muazzam bir suç... Tabii, Allah onun cezasını verecek.

Biz, insanlar cezadan kurtulsun, tevbekâr olsun; Allah Tevvâbü'r-Rahîm'dir, Cenâb-ı Hakk'ın lütfuna ersinler, iki cihanda aziz ve bahtiyar olsunlar istiyoruz. Bütün çalışmalarımız ondan...

Bütün dinleyicilerimden, kardeşlerimden, ihvânımdan rica ediyorum: Bu tebliği yapabilmemiz için kurmuş olduğumuz televizyonlarımız, radyolarımız, dergilerimiz, gazetelerimiz, okullarımız, müesseselerimiz günden güne büyümeli!.. Yâni olduğu yerde durması bile ziyan, iki günü eşit olması bile ziyan. Günden güne büyümeli, yayılmalı, uluslararası hüviyete kavuşmalı!.. Dünyanın her yerinde, herkese doğruyu anlatan; doğru insan, iyi insan, faziletli insan yetiştiren bir toplum olmalıyız.

Bize Allah, bu hususta güzel çalışmalar nasib etsin... Her türlü fedakrlığı yapmaktan kaınmayalım! Her türlü desteği lütfen sağlayın! Burca dikilen bayrak, burtan aşağıya inmesin! Ulubatlı'nın diktiği bayrak, tevhid bayrağı burta daim böyle şanlı şanlı dalgalansın...

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlenizden, cmlemizden razı olsun... *Es-selm aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekth!*..

Allah nice bayramlara sıhhat ve afiyetle erdirsin, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN

30. 03. 1999 - Mekke

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Krs